

Gimnazjalista wybiera szkołę. Charakterystyka sytuacji podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych przez młodzież.

Moment podejmowania decyzji o wyborze szkoły lub zawodu nie jest sytuacją łatwą dla uczniów, a także dla ich rodziców. Wpływa na nią wiele czynników sprawiających, że może być ona traktowana jako sytuacja trudna. Należą do nich:

- naciski osób bliskich, znajomych dotyczące podjęcia decyzji przez ucznia, akceptowanej przez rodziców,
- brak lub niedostateczna ilość informacji dotycząca sieci szkół lub odpowiednich miejsc pracy w wybieranym zawodzie,
- różnego rodzaju utrudnienia związane z dostępem do szkół (niewygodna lokalizacja),
- właściwości osobowościowe ucznia, a w szczególności jego odporność na sytuacje trudne, sposób radzenia sobie z przeciwnościami, umiejętności i możliwości intelektualne.

Sytuacja wyboru szkoły jest określana przez psychologów jako ryzykowna między innymi z powodu trudno przewidywalnego efektu końcowego. Uczeń podejmujący konkretną decyzję edukacyjną nigdy nie ma pewności, że jest ona prawidłowa. Istnieje w tym przypadku ryzyko niepowodzenia, z którym uczeń będzie musiał sobie poradzić. Fakt ten dodatkowo wpływa na pojawiające się w tym okresie napięcie emocjonalne, większą drażliwość, czasami lęki. Psycholog profesor T. Tomaszewski określa ją jako "sytuacja zależności i sytuacja trudna".

Co charakteryzuje tę sytuację?

Zależność od dorosłych ogranicza samodzielność i działania autonomiczne młodych ludzi, przyczyniając się do tego, że realizacja ich celów i wartości jest uzależniona od reakcji otoczenia. Działania zmierzające do wyboru szkoły doprowadzają w konsekwencji do zmiany całej sytuacji życiowej ucznia na całkiem nową, odmienną, nieprzewidywalną. Zmianie tej towarzyszy lęk egzaminacyjny w szkołach, gdzie egzamin jest wymogiem oraz niepewność, co do umiejętności poradzenia sobie z nim. Potwierdzeniem tego są, co roku informacje płynące od rodziców uczniów klas VI, III gimnazjalnych i maturalnych, w których informują o negatywnych emocjach swoich dzieci, o trudnościach adaptacyjnych w nowej szkole, o pojawiających się bólach głowy, brzucha towarzyszących chodzeniu do nowej szkoły. Biorąc pod uwagę mniejszą odporność psychofizyczną i słabe umiejętności radzenia sobie ze stresem, wielu młodych ludzi wymaga w tym okresie wsparcia swoich bliskich, czasami też i specjalistów z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznych, w skrajnych przypadkach potrzebują pomocy psychiatrycznej.

Pomoc szkół oraz PPP powinna być nastawiona na trzy podstawowe zadania, których adresatem są uczniowie. Te zadania to:

- podjęcie świadomej i właściwej decyzji edukacyjno – zawodowej,
- poradzenie sobie z sytuacją egzaminacyjną,
- przystosowanie się do nowej sytuacji społecznej, jaką jest nowa szkoła, uczelnia, praca.

Co mogą zrobić rodzice? Na pewno powinni rozmawiać ze swoimi dziećmi, przybliżając im kryteria, które warto wziąć pod uwagę wybierając szkołę.

Czym się kierować przy wyborze szkoły?

Ważne są na pewno poziom kształcenia, oferta pozalekcyjna, atmosfera jaka panuje w szkole, ale także i osiągnięcia jakimi szkoła może się pochwalić. Nie bez znaczenia jest lokalizacja i dojazd. Należy pamiętać, że drogę tą uczeń będzie pokonywał przez przynajmniej trzy lata swojej edukacji. Trzeba rozważyć sytuację, gdzie dojazd do szkoły, będzie zajmować ok. 1 godz. a może i dłużej. Tym samym odbierze czas na relaks.

Jakich informacji potrzebuje uczeń, by dobrze wybrać szkołę ponadgimnazjalną i co to znaczy dobry wybór?

Dobry wybór to zgodny z zainteresowaniami, predyspozycjami, ale także taki, na który, będzie w przyszłości zapotrzebowanie na rynku pracy. To, co może pomóc podjąć decyzję o wyborze szkoły, to informacje zebrane w kilku grupach tematycznych:

- wiedza o samym sobie - zainteresowania, system wartości, predyspozycje psychofizyczne, stan zdrowia,
- wiedza o zawodach - zakres obowiązków, czynności zawodowe, wymagania i kwalifikacje, potrzebne do zdobycia,
- wiedza o systemie kształcenia i sieci szkół,
- wiedza o rynku pracy - lokalnym, krajowym, globalnym.

Jeśli zdarzy się, że uczeń wybrał szkołę, która nie odpowiada rodzicom, warto o tym porozmawiać. Spokojnie przedstawić argumenty "za" i "przeciw". Rodzic powinien jednak pamiętać o tym, że wybór pod presją może zaowocować w przyszłości drugorocznością, trudnościami adaptacyjnymi, zdrowotnymi oraz wieloma innymi sytuacjami trudnymi.

opracowała

mgr Danuta Nowak – pedagog, doradca zawodowy